

הא' פרץ: הייתה הצעה לא רעה: יהלום. הצעה זו שלוש מעלות לה: א) השורש הלם מתאים כאן, שכן הוא מביע את ההשפעה על האדם. ב) המשקל הוא עתיד תדירי: יהלום. ג) יש בו בשם זה לוואי של חן עממי. דומני, שכפתור לא יקבלו ברצון. הא' טור-סיני: אני רואה, שלפנינו רק הכרעה זו: כלום הצעת הוועדה מתקבלת? מי בעד הצעת הוועדה בצורה זו: אשגר?

בעד אשגר הצביעו 9; נגדו — 10.
ה הצעה לא נתקבלה. העניין חוזר לוועדה.

הישיבה הארבעים ואחת

ביום ט"ו בטבת תשכ"א בשעות 4 עד 6.30 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: חבר הכבוד הא' סלושץ.
החברים האדונים בן-חיים, בנעט, ברגרין, טור-סיני (י"ר), ייבין, מלמד, מירסקי, קוטשר, רבין, ריבלין, שירמן.
החברים-היועצים הגב' גרבל, והאדונים בן-נון, זידל, לייבל, מלצר, שלי. חבר הוועדה למונחי החינוך הא' אורמיאן.
המזכירים המדעיים האדונים איתן, דותן, הגמן, מדין, מנצור.
הצטדקו: האדונים אורבך, אירמאי, בירלא, הלקין, פרץ, שבטיאל, שמיר, שפאן.

- סדר היום: א. הודעות
ב. דברי אזכרה לסגן-נשיא האקדמיה ד"ר יעקב כהן ז"ל
ג. אישור זיכרון הדברים של ישיבה מ'
ד. דו"ח של הא' בן-חיים מן הכינוס הבינלאומי לשיטת המיכון בניתוח הספרותי ובלקטיקוגרפיה
ה. בחירת סגן-נשיא
ו. המשך הדיון במונחי החינוך

א. הא' טור-סיני: בהמשך לדברים שנאמרו בישיבה הקודמת, יש בידי הוודיעכם, שחברנו א"צ גרינברג אינו עומד עוד על התפטרותו ורוצה לחשוב בעניין. מקווה אני, שלהבא ימשיך להשתתף בעבודתנו, אף כי לא יכול לבוא היום.

ב. הא' טור-סיני: נפטר חבר דגול, רב הזכויות, ד"ר יעקב כהן, סגן-נשיא האקדמיה. אבקש לכבד את זכרו בקימה.
נוסף על כל זכויותיו ועל כל פעולותיו כמשורר, כמעורר רוח האומה, היה חבר פעיל ומעוניין בכל מה שעשינו בלשון העברית. לא הייתה בעיה לשונית, שלא התעניין בה מתוך נפשו, ולעתים גם מתוך צער, כי לא תמיד היו נראות דרכינו בעיניו. אנו הייבים לו תודה על כמה הצעות מוצלחות ביותר שחדרו ללשוננו. היינו זקוקים למלה שתסיר מפרעה — הציע מקדמה. היפשנו מלה להביע רצפט, וחדש מתכון, המשמש בלשוננו, הואיל והמלה הולמת את מתכונת לשוננו ומביעה התודעה הלשונית של כולנו. נזכור אותו ונכבד את זכרו.

נקראו דברי האזכרה שנשלחו ע"י הא' שפאן :

לזכרו של יעקב כהן ז"ל

בפתח דבריי לזכרו של משוררנו הגדול יעקב כהן ז"ל, סגן נשיא האקדמיה ללשון העברית, שהלך לעולמו לפני שבועות מועטים, אין אני פטור מהקדמה כל שהיא, הבאה לומר, כי אין בכונתי לסקור את היקף יצירתו הרחבה והענפה, התופסת פרכים מרובים והמכילה כמעט את כל סוגי היצירה הפיוטית, את כל מה שפלול במושגים ליריקה, אפיקה ודרמאה. כי אין בכונתי למדוד את יצירתו באמת-מידה של ערכים והערכה. הביקורת העברית עסקה בשירתו של יעקב כהן החל מהכרטיסטיקה הקולעת, שטבע לה ח"ג ביאליק, ושהדיה לא נדמו במשך השנים הרבות; והיא, הביקורת העברית, בוודאי עוד תשוב לעסוק בניתוחו של פרק שירה גדול זה, לשבצו במקום הראוי לו בתולדות שירתנו ולשקלו במאזני צדק מבחינת ערכיו וסגולותיו המיוחדות. איני בא אפוא אלא להצביע על כמה נקודות ייחוד במעמדו בספרותנו ולהבליט כמה נקודות אופייניות ביצירתו ובדמותו הרוחנית.

ראשית כול יש לומר, כי עם הסתלקותו של יעקב כהן הננו עומדים פנים אל פנים מול חזיון נדיר, לפני אקט של חתימה. אנו עדים בפועל לסיומה של מסכת "אבות" בשירה החדשה שלנו, ואנו כאילו חשים בממש את גמר הפרק המפואר הזה. יעקב כהן היה האחרון לדור אומרי שירת התחייה, ועמו כבה הכוכב האחרון של הפליאדה המזהירה, שבראשה נגה אורו החזק של ח"ג ביאליק. איני יודע, מי קבע את השם "שירת התחייה", אפשר שהוא בא מפרופסור יוסף קלוזנר ז"ל. אנו — לא תמיד אנו אוהבים ולא תמיד אנו גורסים את ההגדרות "הפתיות" הכוללניות, המודבקות ליצירה, אבל עיון בשירת הדור הוא, על הדומה והשונה בכל אחד ממייצגיו הגדולים (ביאליק, טשרניחובסקי, כהן, שניאור, פיכמן, שמעוני ועוד) מעמיד אותנו על האמת הבלתי אמצעית, כי אכן נשאה שירה זו עמה את משך הזרע של התחייה הלאומית, והיא ביטאה אותה הן בעקיפין על ידי הרחבת התחומים של חיי רגש, של תחושת טבע וגוף, של ראיית עולם ואדם, והן במישורים על ידי מרידה בגלות וקריאה לגאולה ולתקומה, היינו, על ידי השירה "הלאומית" במובנה המצמצם. בשתי הבחינות האלה תפסה שירתו של יעקב כהן מקום חשוב ונכבד ביצירת אותו דור, באותה מסכת שירה גדולה, והיא שייכת למקורות השפע, שפרנסו אותו דור והמריצו אותו לחידוש פני חייו של עמנו.

בראש ספר שיריו של יעקב כהן עומד השיר "רחשי אביב", שנכתב בתרנ"ט, היינו לפני שישים ושתיים שנים. בתמימות של נעורים, אבל גם בתוס-כנות של נעורים, הוא שר על "חידוש מעשי בראשית", על "הלבבות שהעלו נצה ובגיל וחשק פורחים", והוא רוצה להיות שותף ל"נוגני היער", "משוררי התחייה". ובאותו שיר עצמו במקביל לזה הוא חולם על שדמות ציון, על "ילדות עם חדשה", על האיכר העברי, "אשר יקצור, יאסוף ומלב מלא / ישיר שיר התחייה...". איני חושב, שהמשורר התכוון לפרוגרמות, או לסכימות אידיאולוגיות. זאת הייתה הרגשתו, זאת הייתה הרגשת דורו: ה ת ח י י ה , תחיית הלבבות בחיק הטבע ותחיית העם במולדת בעבודת האדמה. בשירו זה, העומד, כאמור, בראש יצירתו השירית, הצטרף יעקב כהן לשירת "אל הציפור" ו"בשדה" של ביאליק, לשירת התחייה.

בשאיפה להכיר משורר, להתחקות על שורשי נפשו, אין טוב מלהאזין להגדרות, שהוא מגדיר את עצמו. השירה הלירית היא בדרך כלל בחלקה הגדול מעין הערכה עצמית. יעקב כהן קורא את עצמו באחד משרי תקופתו הראשונה בשם "עלם בהיר". איני יודע, אם מושפע השם מ"העלם בהיר העיניים", שב"מגילת האש". בשיר קל-ביטוי זה, הקרוב כמעט לנוסח של שיר עממי, פותח לנו כהן אשגב לנפשו באותה תקופה, או לנפשו הפיוטית בכלל. בו

מתגלית כל רוחו "המימיוזית" של המשורר. הוא הפך להשתעשע כילד קט, ללבלב כפרח קט לרפרף כעוף קל, והנה באים אנשים רעים ומרעילים את חייו. וך הוא המשורר, וקשה לו לעמוד בפני העולם הגדול, בפני החיים הגדולים. והוא מוסיף: "אהבתי את בני האדם, — / עתה לא אוהב עוד אותם". לידי שנאה, כמשורר אחר, אין הוא מגיע חלילה, זו היא מחוץ לטבעו. המשורר כואב את חילול עולמו וחילול קדשיו והוא מתבודד עם כינורו ועם שירו בעולם הטבע שכולו טוב. יסודות אלה: הרומנטיקה האידיאלית, העדינות הנפשית, הסלידה מפני המציאות, הבריחה אל השירה ואל היופי ומציאת הנחמה בהם, ההאזנה לקולות הטמירים של הטבע ושל היקום — אלה הם קווי היסוד של שירתו הלירית ושל תפיסת עולמו הפיוטית. אולם ביסוד מבנה נפשו של המשורר מונח עוד קו סטרוקטורלי אחד, השולט בכל מערכי רוחו, הלאו הוא יסוד החזון, הוויזיה. זוהי סגולת יסוד במהותו הפיוטית של יעקב כהן. ה"עלם הבהיר" הפך להיות "עלם בהיר עיניים", היינו, חוזה, וההרגשה הזאת, הרגשת עצמו כחוזה, אינה מרפה ממנו כל ימיו, והיא מגיעה עד סוף חייו ממש ועד רצונו האחרון בדבר הכתובת על מצבתו. ליצירה החזונית מוקדש רוב מרצו הפיוטי, החל מ"חזון התשבי" ועד "חזון אריאל" — שורה ארוכה של יצירות ויזיונריות. יסוד החזון וההגות החזונית ממלא גם את רוב יצירתו הדראמטית, וחזונו של המשורר נשען על שני עמודים: על הנצח של העם, על הרעיון המשיחי ועל הגאולה (חזון התשבי, עוף החול, מחזות שונים); והעמוד השני בהיכל חזונו הוא הניצחון על המוות, גאולת האדם ממוות וייסורים, הנצח והיי הנצח. חזון האלמוות, אלמוות פשוטו כמשמעו, הוא גולת הכותרת של דמיונו החזוני, הוא ממלא את כל הגיגיו של המשורר. לנושא זה מוקדש גם הספר "חזון אריאל", ששמו ותוכנו היו, כנראה, אחת החוויות האינטימיות ביותר שלו. בהקדמה לספר הזה הוא אומר על התגלותו של החוזה: "וראשית דברו היה חזון האלמוות, אשר הגה ושמר בלבו מאז נעוריו, והוא גם היה נשמת דבריו תמיד וראש ואחרית לכל חזונות רוחו". רגש הכבוד האצילי המפותח של יעקב כהן ראה במוות עלבון והשפלה. בגאולה מן הסבל, בניצחון על המוות ובכיבוש הנצח ראה את "כבוד האדם". אלה הן המלים האחרונות של "חזון אריאל". חוקרי הספרות ודאי יבואו לחשוף את שורשי ההרגשה וההבעה החזונית של המשורר ויחפשו אותם במקרא, בניצשה, בחזונו של ביאליק, בספרות הפולנית הקלאסית. אנו אין לפנינו ברגע זה אלא הסטרוקטורה הנפשית הזאת כשהיא לעצמה, ששלטה ברוחו ודובבה את שפתיו מתוך אמונה וכנות בייעודו החזוני הפיוטי.

רכה וענוגה, עדינה ומעודנת היתה יצירתו של יעקב כהן. רק בעניין אחד הופך הוא להיות עז וקשה וחריף וזועם ושונא, הלאו היא הגלות. והוא שהביע בכל ההרפות, כי: "הגלות לא רק עונש, כי גם עוון פלילי". ולא למותר הוא להבליט במודגש את העובדה, שביצירתו חסר כל סנטימנט לעבר הקרוב בחיי המוני עמנו במזרח אירופה. אין אצלו שום נוסטאלגיה לעיירה ולהווי שלה, שום געגועים למסורת החיים האלה, כפי שהם מתגלים בחלק גדול של יצירת אותו דור. רוחו החזונית מרחפת על פני ההיסטוריה העברית הגדולה, זו הבאה מנבכי קדומים ומתחדשת כעוף החול ונושקת בשולי הנצח.

ביטוי עז ונמרץ הוא משווה גם לשירת התקומה שלו, כשהוא מגיע להיות פה ל"בריונים" ולשיר שיר מלחמה, שיר חרב נוקמת, שיר דם ואש: "דם ואש נפלה יהודה / ודם ואש יהודה תקום", מלים שהיו לסיסמה ולקריאת עידוד לראשוני "השומר" בארצנו. שירת הבריונים של יעקב כהן הלהיבה מחנות של צעירים וחישלה את רוחם למאבק דמים אכזרי בעד חירות עמנו ותקומתו בארצו. מסורת יוונית עתיקה מספרת, כי כאשר נחלו הספארטאנים מפלות קשות במלחמתם נגד המסנים, ביקשו, על פי צו האל, עזרה מבני אתונה, והללו שלחו להם מורה חיגר, את המשורר טירטאיוס, שיהיה להם עזר בקרבות. עד מהרה נוכחו הספארטאנים

התמהים, כי לא היה זה לעג מצד בני אתונה. המשורר הצליח להלהיב את שורות הלוחמים, לחזק את רוחם, עד שיצאה ספארטה מנצחת במלחמתה. זה כוחה של שירה.

וכיצירתו השואפת לנאצל, להרמוני, ליפה, למעודן — כן היתה גם כל אישיותו. איש מידות, אציל הליכות, נקי דעת ונקי לשון, מתון ועצור, נזהר מכל ביטוי חריף ומכל פגיעה קשה בבני אדם. ואמת מידה זו של אצילות, של טהרה ועדינות נקט גם ביחסו ללשון העברית. הלשון העברית הייתה אהבתו הגדולה, בה ראה את עקרון התחייה, ממנה לא סטה ולא נטה כל ימי חייו. לתחייתה של הלשון הקדיש את מיטב מרצו הציבורי, החל מ"עבריה", מייסוד "הברית העברית העולמית", מעבודתו ב"תרבות", ואחרון אחרון — פעולתו המתמדת והמסורה בורעד הלשון ובאקדמיה ללשון העברית. הוא לא היה פוריסטן בלשון ולא שמרני, אבל תבע תמיד בהירות, ניקיון, פשטות והגיגיות. כזה היה בתור עורך, וזאת הייתה השפעתו המבורכת על סופרים צעירים. ברח מסלולים ומחידושים ללא צורך. אופייני מבחינה זו הוא מאמרו האחרון "על לשון אחרון", שפרסם בקובץ "דברי ספרות ומחקר", שיצא לאור לכבוד נשיאנו יבל"א. אמנותו בלשון החיה ונכונותו לשירותה מואצות אולי את ביטוין החותך ביותר בעובדה, שבבואו ארצה עשה מעשה נועז ביותר מבחינת המהות השירית והעביר את הריתמיקה של שיריו, שנכתבו בחו"ל, מהקריאה המלעילית להטעמה הנכונה, הנהוגה בלשוננו. וכאות לדאגתו ולחרדתו ללשון היא גם העובדה הנוגעת עד הלב, שבצוואתו האחרונה לא זכר אלא להזהיר על שמירת צורות לשוניות מסוימות בעובדו הספרותי, שראה אותן נכונות יותר ומדויקות יותר מאלו הנהוגות בדיבור. יהי זכרו צרור בצרור חיי הנצח של היצירה העברית.

ג. אושר זיכרון הדברים של ישיבה מ'.

ד. הא' בן-חיים מוסר דין וחשבון מן הכינוס הבינלאומי לשיטת המיכון בניתוח הספרותי ובלקסיקוגרפיה (הדברים נתפרסמו ב"לשוננו" כרך כ"ה, עמ' 81—96).

ה. הא' טור-סיני: אני מביא לפניכם את הצעת כל החברים הנוכחים, חתומה בידיהם, לבחור בפרופ' בן-חיים לסגן-נשיא, ואני מבקש להצביע בהצבעה חשאית על גבי פתקאות, שהוכנו לשם כך.

הא' בן-חיים נבחר פה אחד לסגן-נשיא האקדמיה.

הא' טור-סיני: אנו מאחלים לפרופ' בן-חיים ולנו, שיפעל באותו מרץ, כפי שפעל עד עתה. הא' בן-חיים: אני מודה מאוד לחברים על הכבוד הרב, שהגחילו לי בבחירתם זו. אעשה הכול כדי לסייע בידי הנשיא בתפקידי האקדמיה.

ו. הא' טור-סיני: אנו ממשיכים בדיון במונחי החינוך. המונח העומד לדיון: educationist

בלשון הפדגוגית משתמשים במונח זה. גם כאן יש צורך בלשון מיוחדת למקצוענים. הוועדה הציעה חינוכאי, הא' לייבל מציע: איש חינוך. הא' מירסקי: חכם חינוך. אני שואל את ד"ר אורמיאן, אם יש צורך במונח כזה.

הא' אורמיאן: הבחנה זו נהוגה באנגלית. educationist — הוא איש ההלכה החינוכית, העוסק בתיאוריה, איש העיון; ואילו educator הוא המונח.

הא' בן-נון: אם כן הדבר, נראה לי, שהמונח איש חינוך לא יתאים, אך נראה לי שגם חינוכאי לא יתאים. אמנם מן השם מונח משתמע educator, אבל מן השם איש חינוך עצמו אינה משתמעת הנימה המיוחדת של אדם העוסק בתיאוריה של החינוך. ואותה הטענה יש לטעון נגד המונח חינוכאי, שכן אינו אומר דבר על העיסוק בתיאוריה של החינוך. התוספת "אי

מרמזות יותר אם בכיוון מקצועי מעשי ואם בכיוון שם התואר. מבחינה אטימולוגית רבה מאוד הקרבה בין סיומת השם 'אי' ובין סיומת התואר 'אָי'. היא מרמזת יותר להשתייכות למושג הנדון, ולא לבעלות מסוימת עליו, כפי שיאה לתיאוריטיקן של המקצוע. לכן נראית לי רק הצעתו של הא' מירסקי חכם חינוך.

הא' לייבל: אוני סולדת מהצליל חינוכאי. בניינים מלאכותיים אלה עושים את הלשון עניין מיכאני גרידא. עד כמה שאפשר, צריך להימנע מכך. מחנך — הוא המחנך למעשה. איש חינוך בצד המחנך כבר הוא נבדל, מאחר שמחנך הוא הדבר הרגיל. יש בזה גוון מיוחד — תפקידו של איש זה על ידי המחנך, ואולי מעליו.

הא' רבין: אינני מתנגד לחידוש כשלעצמו. יכול להיות, שנצטרך לחינוכאי לתפקיד אחר, שאי אפשר לצפותו עתה, והייתי רוצה לשאול, כמה פעמים בתוך טקסט יסבול הכותב מכך, שאין מונח למלה האנגלית educationist. למלה זו 5 הברות, ואילו למונחה בתורת החינוך — שמונה הברות. כמה פעמים יצטרכו להשתמש בה, שאי אפשר לומר פשוט מונחה? מדוע יש צורך במונח מיוחד לכך?

הא' בן-חיים: יש לי שתי שאלות: (א) האם הוועדה שקלה את האפשרות של בעל הלכה? (ב) האם שקלה הוועדה את הצורה של 'א, כמו מתימטיקן?

הא' מדן: את האפשרות בעל הלכה לא שקלה הוועדה, משום שחיפשה מלה אחת כנגד מלה אחת בלועזית. ההצעה חינוכן נשמעה בוועדה ונשקלה, והוועדה הגיעה לידי מסקנה, שחינוכאי נוח ויפה יותר.

הא' סלושץ: בעל חינוך טוב יותר. פדגוג יש בספרות העברית.

הא' בנעט: בלשון הגרמנית אין, עד כמה שידוע לי, מלה המציינת educationist, אבל אם מן ההכרח להשתמש במלה אחת — רצוי חינוכן, כמו מזרחן.

הא' מלצר: ברור שיש כאן צורך במונח בן מלה אחת. חינוכאי לא נשמע נעים לאוזן. אפשר אולי חָנָך, או אולי גם חָנוּך, על משקל לָקוּחַ.

הגב' גרבל: אני מצטרפת לדעת הא' מלצר. חינוכאי וחינוכן אינם מונחים מוצלחים. צריך ללכת לפי משקלי הלשון העברית. השמות המסתיימים ב-ן אינם נגזרים משם פעולה. מדוע המלה פדגוג אינה כשרה?

הא' ריבלין: בעל הלכה — העוסק למעשה בדבר זה, וחכם הלכה — זהו היודע את ההלכה. אם המדובר על פוסק הלכה — יהיה פוסק הלכה, ואם לא — אזי חכם חינוך.

הא' מירסקי: מקבלים מוסכמות, שהמונח העברי צריך להיות בן מלה אחת. בלשונות אחרות קוראים לדבר בשתי מלים. האם המושג כל כך חדש לנו, עד שאי אפשר להשתמש בדרכי הלשון המקובלות? על כן אני סבור, שההצעה שהצעתי או זו העומדת בצדה יכולות לספק את הצורך לגמרי.

הא' אורמיאן: ברצוני לענות על השאלות שנשאלו: להא' רבין, ששאל אם יש צורך במונח מיוחד — יש צורך בו. אילו ספרתי את המקומות באנציקלופדיה החינוכית העוסקת ביסודות החינוך — הייתי מגיע לכמה עשרות פעמים. שנית — להערת הא' בנעט — בגרמנית קיים מושג לצורך זה — Erziehungstheoretiker. אינני רואה בחינוכאי חידוש — אני מכיר מלה חקלאי וגם כימאי. הייתי מבקש, שתסכימו להחליט על מלה אחת, ולא על שתיים, כי בשימוש זה נוח יותר. פדגוג — משתמשים בה בחיי יום-יום כאיש המעשה בעיקר, ולא נוכל לקבלה בנקודה זו. ואשר לחָנוך — מי יאמר חָנוּך, חָנוּכוֹת? חינוכאי נראה לי יותר.

הא' טור-סיני: השאלה המרכזית היא, אם אנו יכולים לקבוע מלה אחת. נדמה לי שחינוכאי אינו קובע את המושג. יש לנו חשמלאי ועיתונאי לצורך מעשי. אבל אין אלה חוקרים במקצוע. כשאני מחבר סיום זה לחינוך, המורה גם על מעשה וגם על תורה, מהסס אני

כאן ליצור מלה זו. נדמה לי, שאם הגרמנים יכולים לומר Erziehungstheoretiker, אז מותר לומר בעברית חכם חינוך, ואין זה פגם, שאלו הן שתי מלים. לא בעל חינוך — איש איננו תופס ואוחז את החינוך.

אני מביא לפניכם שתי הצעות: (א) חינוכאי; (ב) חכם חינוך.
הא' רבין: אני מבקש להביא להצבעה גם בעל תורת החינוך.
הא' איתן: במקום אחר ברשימה יש מונח: תורת החינוך. זהו שם המקצוע, ויש להביא בחשבון, כי אם כאן נאמר: חכם חינוך — יתאים שם: חכמת חינוך.
הא' טורסיני: חכם — כולל בתוכו מושג, שיש בו תורה. בעל תורה הוא המצדד בתיאוריה מסוימת, בעל תורת המקורות, למשל; יש בזה קביעת כיוון עבודתו.
הא' בן-נון: מי שהמציא תורה מסוימת, הוא בעל אותה התורה, למשל.

בעד חינוכאי הצביעו 2; בעד חכם חינוך — 12; בעד חינוכו
 — 4.

נתקבל חכם חינוך.

הא' טורסיני: המונח הבא הוא:

plasticity

הוועדה מציעה: עיסיות. הא' לייבל מציע: עיסות, או: נעיסות. עיסיות מן עיסה. הייתה לי שיחה בעניין זה עם המזכיר, אין הכוונה, שיש לאדם תכונה של העיסה. כאן העניין: גמיש עד שאפשר לעצב לו צורות רבות. אני מציע: פְּיוּרִיּוּת.
הא' ייבין: פרופ' טורסיני הוציא מלים מפיו, ועל כן רק אוסיף, כי המונח כיווריות מקובל באמנות ובארכיאולוגיה ונקבע ע"י ועדה של ועד הלשון. אני מציע לאשרו.
הא' לייבל: כיווריות כמונח הוא ראשית כול ארוך מדי, גם אינני רואה, שיתקבל בדיבור. הוא מקובל בקרב חברה מסוימת — של ארכיאולוגים. הכוונה אינה איך זה נראה, אלא תכונה — ניתן לעיסוס. משורש עסס אפשר לגזור עיטי, ונעיסות — בנ"ן — להביע את הכושר.
הא' שירמן: בכל השפות משתמשים בשורש היווני: פלאסטי. מדוע לא נשתמש בצורה זו: פלאסטיות? כאן אין צורך בפועל.

הא' בן-חיים: עיסיות נתקבלה במונחי הפסיכולוגיה. בינתיים החומרים הפלאסטיים נתחדשו ויהיה משונה, שנדבר על בתי חרושת לחומרים פלאסטיים מכאן, ועל מלה כיווריות מכאן. לכן כדאי להשתמש במלה בינלאומית.
הא' טורסיני: אם זאת הכוונה, לתת צורה עברית למלה לועזית — ודאי נוכל לומר פלאסטי. אבל עיקר כוונתנו למצוא מונח עברי.
הא' איתן: המונח, שהזכיר מר ייבין, לא זו בלבד שהוא מקובל, אלא במילון ועד הלשון לקדרות יש: פְּיוּרִי.
הא' טורסיני: השאלה היא, אם אומרים על אדם שהוא פלאסטי, על תלמיד שהוא פלאסטי.

הא' בן-נון: המלה הלועזית פלאסטי תוסיף להיות נהוגה, ואין צורך לקבעה כמונח. רצוי, שנקבע איזו מלה עברית, מאחר שאין זה המונח האחד plasticity בלבד, אלא הוא קשור בתואר ובצירופים אחרים. אם לבסס את דיוננו על הערת הא' איתן, שיש מקום להבחין בין ההוראה המוחשית ובין ההוראה המושאלת — הרי יש לפסול את העיסיות, כי זו מרמזת דווקא לתחום המוחשי, ואילו הכיור הוא יסוד גם להשאלה. לכן, אם לכיווריות יש יסוד במילונים שלנו — הרי כדאי לקבל כיווריות.

הגב' גרב'ל : במילון למונחי הטכניקה מתורגמת המלה malleable בקשר למתכת, חֲשִׁיל, פירושו ניתן לחישול. אבל, למעשה, מלה זו משמשת גם באנגלית וגם בצרפתית למונח גמישות האופי. ויש לי עוד הצעה : יִצְיִר, יִצְיִרֹת.

הא' ריבלין : אם פעם החליטה האקדמיה והכניסה במילון מושג — האם תבוא ועדה אחרת ותשנה אותו? האם דנו כאן על כיוור והחליטו שאין זה טוב? הא' בנעט צדק, שאומרים פלאסטיות. אם נרשום את המלה הזאת בסוגריים ליד העברית, יאמרו 90% פלאסטיות, והמונח העברי יישאר רק במילון.

הא' טורסיני : דווקא במלים טכניות אנו מצליחים להנהיג לרוב את המלה העברית במקום הלועזית. במקרה כזה אנו פונים לפירמות ולמוסדות. אם פירמה תחליט לכתוב חומרים כיווריים — הרי זה יהדור גם לעם. בנוגע לחשיל — אין שתי לשונות חופפות. בעברית חשל הוא תרגום של הגרמנית schmieden, שהיא פעולה של חיונק בעיקר. חשיל — דבר שאפשר לחשל אותו. יש לכם שלוש אפשרויות, ואני מביא אותן להצבעה.

הא' בן-חיים : לא שמענו, מדוע לא רצתה הוועדה כיוור.

הא' איתן : הטעם — אולי הדמיון של כיוור לכיעור.

בעד נעיסות לא הצביע איש ; בעד כיווריות — 9 ; נגד

כיווריות — 2.

הא' טורסיני : מי דורש שיכתבו על יד זאת גם פלאסטיות?

בעד הוספת פלאסטיות הצביעו 9 ; נגד ההוספה — 6.

נתקבל כיווריות, ובסוגריים פלאסטיות.

הא' רבין : אולי כדאי להעביר לוועדה למלים בשימוש כללי את עניין החומרים

הפלאסטיים?

הא' טורסיני : נעביר את העניין לוועדה למלים בשימוש כללי.

הא' מלצר : הנימוק נגד חשיל היה, כי הפועל לחשל פירושו לחזק, אבל חשיל פירושו,

דבר שאפשר לשנות צורתו ע"י מכות, על-ידי כוח הרצון, וזה מתאים כאן.

בעד חשיל הצביעו 4.

ההצעה נדחתה.

הישיבה הארבעים ושתיים

ביום י"ז בטבת תשכ"א בשעות 9.30 עד 1 בצהריים בבית האקדמיה.

הנוכחים : החברים האדונים בן-חיים, בנעט, ברגרין, טורסיני (י"ר), ייבין, מלמד,

מירסקי, קוטשר, רבין, ריבלין, שירמן.

החברים-היועצים הגב' גרב'ל והאדונים בן-נון, זיידל, לייבל, מלצר, שלי.

חבר הוועדה למונחי החינוך הא' אורמיאן.

המזכירים המדעיים האדונים איתן, דותן, הנמן, מדן, מנצור.

הצטדקו : האדונים אורבך, אירמאי, בורלא, הלקין, פרץ, שבטיאל, שמיר, שפאן.

סדר-היום : א. המשך הדיון במונחי החינוך

ב. ערעור על מונח אחד ממונחי הביטוח

ג. שונות